

Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny

v znení zákona č. 525/2003 Z. z., zákona č. 205/2004 Z. z., zákona č. 364/2004 Z. z.,
zákona č. 587/2004 Z. z. a zákona č. 15/2005 Z. z.

V § 24 tohto zákona je ustanovená ochrana jaskýň nasledovne:

§ 24

Jaskyňa a prírodný vodopád

1. Jaskyňou podľa tohto zákona je človeku prístupný a prírodnými procesmi vytvorený dutý podzemný priestor v zemskej kôre, ktorého dĺžka alebo hĺbka presahuje 2 m a rozmery povrchového otvoru sú menšie ako jeho dĺžka alebo hĺbka.
2. Prírodným vodopádom podľa tohto zákona je prírodný skalný útvar, cez ktorý vodný tok pôsobením prírodných síl bez zásahu človeka padá z výšky nad 3 m alebo preteká súvislým alebo kaskádovitým skalným zrázom strmým viac ako 75° a voda v koryte pretrváva celý rok.
3. Jaskyne a prírodné vodopády sú prírodnými pamiatkami. Jedinečnú jaskyňu alebo prírodný vodopád, ktoré predstavujú súčasť najvýznamnejšieho prírodného dedičstva štátu, môže ministerstvo ustanoviť za národnú prírodnú pamiatku (§ 23 ods. 2).
4. V jaskyni je zakázané
 - a. vstúpiť alebo inak preniknúť do nej; zákaz sa nevzťahuje na vstup alebo iný prienik v súvislosti s výkonom štátneho dozoru alebo inej kontrolnej činnosti, s výkonom činnosti spojenej so zabezpečením odbornej starostlivosti o jaskyňu a jej ekosystémy, ak túto činnosť vykonáva alebo obstaráva organizácia ochrany prírody, na vstup do sprístupnenej jaskyne podľa odseku 15 a na vstup do verejnosti voľne prístupnej jaskyne podľa odseku 18,
 - b. poškodzovať a ničiť chemickú a mechanickú výplň jaskyne, biotopy živočíchov a ostatné zložky a prvky jaskynného ekosystému,
 - c. zbierať nerasty a skameneliny, archeologické nálezy, paleoantropologické nálezy a ich časti, chytať alebo usmrtiť živočíchy,
 - d. vykonávať činnosť meniacu stav vodných tokov, jazier a miest presakovania zrážkových vôd,
 - e. vykonávať technické geologické práce, banskú činnosť a činnosť vykonávanú bankským spôsobom,
 - f. skladovať alebo vyrábať priemyselné výrobky, poľnohospodárske produkty a iné materiály,
 - g. táboriť, bivakovať alebo zakladať oheň,
 - h. vpustiť alebo ustajniť hospodárske zvieratá alebo domáce zvieratá,
 - i. organizovať telovýchovné, športové alebo kultúrno-výchovné podujatie, ako aj iné spoločenské podujatie prístupné verejnosti,
 - j. znečisťovať podzemné priestory,
 - k. rušiť pokoj a ticho,
 - l. umiestniť stavbu,
 - m. umiestniť reklamné alebo propagačné zariadenie, informačnú tabuľu neslúžiacu na ochranu jaskyne alebo robiť reklamu na vstup do nesprístupnenej jaskyne.
5. V jaskyni sa súhlas orgánu ochrany prírody vyžaduje na
 - a. zriadenie výskumnej stacionárnej stanice alebo výskumnej plochy,

- b. sprístupnenie a prevádzkovanie jaskyne alebo jej časti na kultúrno-výchovné účely, liečebné účely a na iné verejné sprístupnenie (ďalej len „sprístupnenie jaskyne“),
 - c. vykonávanie prípravy alebo výcviku a s nimi súvisiacich činností ozbrojenými zbraňami, ozbrojenými silami, v oblasti civilnej ochrany, hasičským a záchranným zborom, horskou službou alebo zložkami integrovaného záchranného systému,
 - d. inštaláciu alebo použitie zariadenia na svetelné a hlukové efekty, najmä na ohňostroj, laserové zariadenie, intenzívny svetelný zdroj, reprodukovateľnú hudbu,
 - e. nakrúcanie filmu.
6. V prírodnom vodopáde je zakázané
- a. vykonávať činnosť meniacu vodný tok alebo vodný režim nad prírodným vodopádom,
 - b. poškodzovať, zasiahnuť alebo ničiť skalný útvar prírodného vodopádu,
 - c. vykonávať skalolezeckú alebo lezeckú činnosť na skalných útvaroch prírodného vodopádu,
 - d. kúpanie v toku v bezprostrednej blízkosti nad prírodným vodopádom alebo pod prírodným vodopádom.
7. V prírodnom vodopáde sa súhlas orgánu ochrany prírody vyžaduje na
- a. umiestnenie zariadenia na vodnom toku nad prírodným vodopádom okrem zariadenia, ktoré slúži správe vodného toku,
 - b. preháňanie a napájanie hospodárskych zvierat na vodnom toku nad prírodným vodopádom vo vzdialenosti do 100 metrov proti toku od skalného stupňa, cez ktorý voda prepadá.
8. Ak si to vyžaduje záujem ochrany jaskyne alebo prírodného vodopádu, môže krajský úrad vyhlásiť všeobecne záväznou vyhláškou ich ochranné pásmo, a to rovnakým postupom, akým sa vyhlasuje prírodná pamiatka (§ 50). Ak ide o vývojovo súvisiace jaskyne alebo jaskyne nachádzajúce sa blízko seba, všeobecne záväznú vyhlášku o vyhlásení ochranného pásma môže vydať ten krajský úrad, v ktorého územnom obvode je najväčšia časť ochranného pásma jaskyne.
9. Na území ochranného pásma jaskyne je zakázané
- a. vykonávať činnosti uvedené v odseku 4 písm. d) až f) a l),
 - b. vykonávať pozemnú a leteckú aplikáciu chemických látok a hnojív, najmä pesticídov, herbicídov, toxických látok, priemyselných hnojív a silážnych štiav pri poľnohospodárskej, lesohospodárskej a inej činnosti,
 - c. ustajniť hospodárske zvieratá alebo umiestniť košiar,
 - d. ťažiť drevnú hmotu holorubným hospodárskym spôsobom,
 - e. zakladať oheň mimo uzavretých stavieb.
10. V ochrannom pásme jaskyne sa súhlas orgánu ochrany prírody vyžaduje na
- a. vykonávanie činností uvedených v odseku 5 písm. c),
 - b. vypúšťanie vodnej nádrže alebo rybníka,
 - c. umiestnenie zariadenia na vodnom toku alebo na inej vodnej ploche neslúžiaceho správe vodného toku,
 - d. likvidáciu geologického diela alebo geologického objektu,
 - e. výstavbu lesnej cesty alebo zväžnice,
 - f. rozorávanie existujúcich trvalých trávnych porastov,
 - g. táborenie, vykonávanie horolezeckých, skalolezeckých výstupov alebo skialpinizmu,
 - h. vjazd a státie motorového vozidla alebo záprahového vozidla na pozemky za hranicami zastavaného územia obce mimo diaľnice, cesty, miestnej komunikácie a parkoviska; § 13 ods. 3 platí rovnako,
 - i. organizovanie telovýchovného, športového alebo kultúrno-výchovného podujatia, ako aj iného verejnosti prístupného spoločenského podujatia.
11. V ochrannom pásme prírodného vodopádu je zakázané
- a. vykonávať činnosť bezprostredne meniacu vodný režim toku nad prírodným vodopádom,

- b. ťažiť riečny materiál z koryta vodného toku nad prírodným vodopádom,
 - c. poškodzovať evorzné tvary vytvorené v mieste dopadu vody na dne toku pod prírodným vodopádom,
 - d. umiestniť zariadenie na vodnom toku nad prírodným vodopádom okrem zariadenia, ktoré slúži správe vodného toku,
 - e. vykonávať technické geologické práce, banskú činnosť a činnosť vykonávanú banským spôsobom.
12. V ochrannom pásme prírodného vodopádu sa vyžaduje súhlas orgánu ochrany prírody na
- a. umiestnenie stavby,
 - b. ťažbu drevnej hmoty holorubným hospodárskym spôsobom,
 - c. výstavbu lesnej cesty alebo zväžnice,
 - d. ikvidáciu geologického diela alebo geologického objektu,
 - e. vykonávanie terénnych úprav, prác alebo zariadení,
 - f. rozorávanie existujúcich trvalých trávnych porastov.
13. Ak pri stavebných prácach, geologických prácach, banskej činnosti alebo činnosti vykonávanej banským spôsobom, prípadne inej technickej činnosti dôjde k objaveniu jaskyne, fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá jaskyňu objavila, je povinná zastaviť práce a neodkladne nahlásiť objavenie jaskyne orgánu ochrany prírody. Orgán ochrany prírody nariadi prieskum a výskum novoobjavenej jaskyne, ktorý zabezpečí organizácia ochrany prírody alebo oprávnené osoby na prieskum a výskum jaskýň (§ 56 ods. 1). O spôsobe pokračovania prác rozhodne orgán ochrany prírody.
14. Ak k objaveniu jaskyne alebo časti jaskyne dôjde pri prieskume a výskume vykonávanom na základe súhlasu orgánu ochrany prírody (§ 56 ods. 1), súhlas na prieskum a výskum sa vzťahuje aj na objavenú jaskyňu alebo jej časti.
15. Súhlas na sprístupnenie jaskyne alebo jej časti podľa odseku 5 písm. b) možno vydať pre jaskyne, v ktorých bol uskutočnený komplexný speleologický prieskum a výskum, a ak nedôjde k
- a. degradácii alebo devastácii jej prírodných a kultúrnych hodnôt nadmerným zásahom do horninového prostredia, chemickej a mechanickej výplne a vodného režimu,
 - b. poškodeniu biotopov vzácnych alebo ohrozených živočíchov, archeologických alebo paleoantropologických nálezov,
 - c. poškodeniu prírodných hodnôt na povrchu jaskyne.
16. Na sprístupnenie jaskyne dáva súhlas ten orgán ochrany prírody, v ktorého územnom obvode je najväčšia časť jaskyne, ktorý ho vydá po dohode s orgánmi ochrany prírody, na ktorých území sú ostatné časti jaskyne, a so súhlasom správcu jaskyne.
17. V sprístupnenej jaskyni alebo jej časti sa možno pohybovať len so sprievodcom po označených trasách, ktoré sú zakreslené v dokumentácii ochrany prírody [§ 54 ods. 2 písm. d)], a musí byť zaistený bezpečný pohyb návštevníkov.⁶²⁾
18. Jaskyne alebo časti jaskýň, v ktorých nehrozí nebezpečenstvo poškodenia ich prírodných a kultúrnych hodnôt a v ktorých je zaistený bezpečný pohyb návštevníkov,⁶²⁾ môže orgán ochrany prírody po dohode so správcom jaskýň vyhlásiť všeobecne záväznou vyhláškou za verejnosti voľne prístupné jaskyne.
19. Orgán ochrany prírody, v ktorého územnom obvode je najväčšia časť sprístupnenej jaskyne alebo verejne voľne prístupnej jaskyne, po dohode s orgánmi ochrany prírody, na ktorých území sú ostatné časti jaskyne, a po prerokovaní so správcom jaskyne vydá všeobecne záväznou vyhláškou návštevný poriadok jaskyne; upraví v ňom najmä podrobnosti o územnej ochrane a využívaní jaskyne a o správaní sa návštevníkov.
20. Jaskyne ako vlastníctvo Slovenskej republiky⁶³⁾ spravuje organizácia ochrany prírody zriadená ministerstvom. Prevod správy jaskyne a prenechanie jaskyne do nájmu môže správca uskutočniť len

s predchádzajúcim súhlasom ministerstva. Jaskyňu možno prenechať do nájmu iba na čas určitý, najviac na tri roky; po jeho skončení možno nájom dojednať opätovne.

21. Podrobnosti o územnej ochrane jaskyne alebo prírodného vodopádu vrátane ich územnej a časovej doby platnosti ustanoví všeobecne záväzná vyhláška, ktorú vydá krajský úrad; ak sa vyhlasuje ochranné pásmo jaskyne alebo ochranné pásmo prírodného vodopádu, všeobecne záväznou vyhláškou tohto úradu sa ustanovia aj podrobnosti o územnej ochrane ochranného pásma vrátane ich územnej a časovej doby platnosti a vymedzia sa jeho hranice. Ak sa jaskyňa, prírodný vodopád alebo ochranné pásmo nachádzajú v územných obvodoch viacerých krajských úradov, všeobecne záväznú vyhlášku vydá ten z nich, v ktorého územnom obvode je najväčšia časť jaskyne, prírodného vodopádu alebo ochranného pásma po dohode s orgánmi ochrany prírody, v ktorých územných obvodoch sú ostatné časti jaskyne, prírodného vodopádu alebo ochranného pásma.
22. Podrobnosti o žiadosti na vydanie súhlasu na sprístupnenie jaskyne a o sprístupňovaní jaskyne ustanoví všeobecne záväzný právny predpis, ktorý vydá ministerstvo.

62) Úprava Slovenského banského úradu č. 3000/1975, ktorou sa vydáva predpis o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o bezpečnosti prevádzky pri sprístupňovaní prírodných jaskýň a ich udržiavaní v bezpečnostnom stave (bezpečnostný predpis pre jaskyne) v znení neskorších predpisov (registrovaná v čiastke 33/1975 Zb.).

63) Čl. 4 Ústavy Slovenskej republiky v znení ústavného zákona č. 90/2001 Z. z.